

λυθέλλητρο : «Μωρέ γιὰ σοῦ, Γλαβᾶ ! Εἶδες ἐκεῖ ὁ καημένος ὁ Νύωνιος ! . . . Καὶ μετὰ τὸ Θεοτόκη τίβαλε ! . . . Νά, παλιγκαριὰ μὴν φορὰ ! . . . »

Μετὰ τὰ τέτια καριεγκιοζλήγια ὁ νεοαντρισιμὸς (ποῦ σημαίνει ὀρθὴ κρίσις καὶ σοβαροσύνη καὶ δὲν ξέρουμε τί ἄλλο ἀντιγλαβικὸ ἀκόμα) παίει κατὰ διαόλου καὶ ξαναγυρίζουμε στὰ μακάρια χρόνια τοῦ παπαδελόφιλου παλιωαντρισιμοῦ.

*

ΣΤΙΝ «*Αστροφία*» τῆς Τετράτης ὁ φίλος Α. Ν. Κοτσαμάνης, «καλλιτέχνης γλύπτης καὶ ἰδρυτῆς τῆς ἐφημερίδος «*Εϋφύα* τῆς», καθὼς ὑπογράφεται, ξετινάζει μετὰ πολλὴ φινέτσα καὶ (οἶμοι !) μετὰ καθαρεύουσα, τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὴ χοροφαγία τοῦ κ. Ὑπερπλάτωνος Δρακοῦλη, ποῦ —ὡς ἔφα Κοτσαμάνης— «εἰς τὰς ἀπελπιστικὰς κραιναὶς τοῦ ἐργάτου, μόνον λέξεις τοῦ προσφέρει, καὶ ταύτας εἰς τὴν ὑπερκαθαρεύουσιν».

Νά, κ' ἔνας παράγωγος ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ Κοτσαμάνη :

«*Ἔχετε εἴν δὲν ἀπατώμα ἑκατομμύρια. Καὶ ἑκατομμύρια τὰ ὅποια διὰ νὰ ἀποκτήσετε οὔτε ἰδρώσατε, οὔτε ῥόζους ἔκιμαν τὰ χέρια σας. Λοιπὸν σεῖς ὁ ὅποιος κηρύσσετε τὸν πόλεμον τοῦ Κεφαλαίου καὶ τίνος Κεφαλαίου ; Τοῦ Κεφαλαίου τῶν Ἑλλήνων βιομηχανῶν, οἱ ὅποιοι ἀπροσάταντοι, μόνον μετὰ τὸν ἰδρωτὶ τῶν κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν. Κεφαλαίου πολὺ μικροτέρου τοῦ ἰδικοῦ σας διὰ τοῦ ὁποίου ἄλλωστε δὲν προσφέρετε καὶ τίποτα εἰς τὸν τόπον. Ἐνῷ αὐτοὶ τὸ κάτω-κάτω προσφέρουν ἐργασίαν εἰς τόσους χιλιάδας φτωχοκόσμου—σεῖς, λοιπὸν, ὁ ὅποιος τόσον ἐλαττωθήτε ἀπὸ τὸν ἐργάτην, διατί δὲν ἀνοίγετε χάριν αὐτοῦ καὶ τὴν σακκούλαν σας ὀλίγον—ἕως τώρα μόνον τὸ στόμα σας ἀνοίγετε—διὰ νὰ ἰδρώσετε Ἐργατικὰ Κέντρα εἰς τὰ ὅποια νὰ διδάσκηται ὁ ἐργάτης τὸ εἰσαγγέλιον τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἀλήθειας ; Διατί δὲν ἐκδίδετε μίαν ἐργατικὴν ἐφημερίδα ἣ ὅποια νὰ διανεμέται δωρεάν εἰς ὅλους τοὺς ἐργάτας ; Διατί πρῶτος δὲν καταθέτετε τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν διὰ τὴν ἰδρυσιν Συνεργατικῆς—ὅπως συμβαίνει τοῦτο εἰς ὅλα τα μέρη τῆς Εὐρώπης—περιλαμβανομένης παντοπωλεία, ἀρτοποιεία, ραπτεία, οὕτως ὥστε ὁ ἐργάτης νὰ ἡμπορῇ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ ἐνδύεται εὐθηνότερα καὶ χωρὶς νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον τῆς λιστείας ; »*

Καίτεροῦμε τώρα νὰ δοῦμε πῶς θαπνιτήσῃ σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ «*Διατί* ; » ὁ κ. Ὑπερπλάτων.

*

ΔΕ συνεθίσαιμε στὸ «*Νουμά*» νὰ καίμε πολυάκαντο λιβάνι οὔτε νὰ μοιράζουμε χοντροκομμένα δαρνόζλαρα σὲ θεατρικοὺς ἀστέρες, χροὸς μίας ὅμως νηπιζοῦμε νάναφροῦμε πως καὶ γέτας πάλι ἀπὸ τῆς δυὸ πρωταγωνίστριες τῆς Ἑλληνικῆς Σκηνῆς—τὴν Κυ Κυβέλη Ἀδριανοῦ καὶ τὴν Ἀδα Μαρίνα Κοτοπούλη—εἶδαμε, ὅσο ἄρηνε ἡ τυραννία τῆς θεατρικῆς βιομηχανίας, δείγματα ἀγάπης ὅχι μόνον γιὰ τὴν τέχνη τους, παρὰ καὶ γιὰ τὴν ἰδέαν τὴν γλωσσικὴν. Περιττὸ νὰρδιιάσουμε παραδείγματα καὶ περιστατικά. Τὸ σημειώνουμε μονάχα, γιατί εἶδαμε πῶς προετοιμάζουμε κ' οἱ δυὸ τίς τιμητικὰς τους, γιὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς, μετὰ ἄξια καὶ καλὰ ἔργα. Κατὰ χρονολογικὴ σειρὰ,— ἡ Κυβέλη

αἴριο στὸ «*Βαριετέ*» μετὰ τὴ «*Μαρία Μαγδαληνή*», τὸ νέο δρᾶμα τοῦ Μάτερλιγκ ποῦ τελευταία πρωτοπαίχθηκε στὴ Λευμία, καὶ ἡ Κοτοπούλη τὸ ἐρχόμενον Σάββατο, 25 τοῦ μηνός, μετὰ τὸ «*Φάουστ*» τοῦ Γκαίτε, μεταφρασμένο ποιητικὰ ἀπὸ τὸν Κ. Χατζόπουλο, τὴ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τῆς ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΑΕΝΕ καὶ ἀλήθειες καμὰ φορὰ οἱ δημοσιογράφοι κριτικοὶ μας. Ὁ κορυφαῖος τους—θέλει καὶ ῥώτημα πῶς εἶναι ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος ;—ἔγραφε τελευταία γιὰ μιὰ γερμανικὴ κωμωδία πῶς «*ἐνῷ εἰς τὴν πατρίδα τῆς ἐχάλασε κόσμον, παχύθισα εἰς τὸ Βαριετέ, ἐφάνη ἀνιχνά*». Ἐν τούτοις εἶναι μία ἀληθινή, λεπτοτάτη κωμωδία χαρακτήρων παραδόξων, συγκρουομένων μετὰ μεγάλην εὐφύαν. Σημειοῦμεν τὸ γεγονός, διότι μαρτυρεῖ πόσον μᾶς ἔχει ἀπορροφήσει τὸ γαλλικὸν πνεῦμα. Κατήντησε νὰ μὴ ἐννοοῦμεν ἄλλο ἀπὸ αὐτό. Καὶ πάλιν ὅχι τὸ λεπτότερον...

Τί εἶναι, ποῦ κατάντησε τὸ περίφημον αὐτὸ πνεῦμα, ποῦ γαλλικὸ τὸ θαρρεῖ ὁ κριτικὸς μας, δεῖτε τί λέει μιὰ ἀπὸ τῆς ξυπνότερες μὰ καὶ βαθύτερες μαζί κριτικῆς πέννας τῆς Γαλλίας—ἡ πέννα τῆς Rachilde—στὸ «*Meurire de France*» (ἀριθ. 316, σελ. 676) :

«*Ἡ αἵσθησις τοῦ κωμικοῦ ὅσο πάει καὶ χάνεται ἀπὸ τὴ γαλλικὴ φιλοσοφία. Τὰ ἀστεία πράγματα εἶναι ὀλιγώδη καὶ πιώτερα. Καιρὸς πολὺς τώρα ποῦ μᾶς κάνουνε καὶ γελοῦμε γαργαλώνοντας μας στὴν πατούσα τῶν ποδιῶν ὥς ποῦ νὰ πεθαίνουμε ἀπὸ τὰ γέλοια. Ὁ κοσμοπολιτισμὸς μᾶς προίκει μ' ἕνα εἶδος νεκρώσιμου χωρατοῦ ποῦ θὰ λεγότανε ἐγγλέζικο humour ἂν εἶμαστε στὴν Ἀγγλία, ἐπειδὴ ὅμως μένουμε πάντα στὸν τόπον μας, ἀφοῦ στὸν τόπον μας φτεριάνονται ἕλες οἱ δόξες, τὸ χωρτικὸ αὐτὸ δὲ βαστάει τὴν ψυχραιμία τῶν ἀντικρινῶν μας νησιωτῶν, καὶ προπάντων ἔχει τέτοια σιχαμερὴ χοντροκοπὰ ποῦ οἱ Ἑγγλέζοι δὲ θὰ μπορούσανε νὰ τὴ βαστάξουνε. Στὴ Γαλλία, ἅμα θέλουμε νὰ γελάσουμε, μιλοῦμε κατὰ συνθηματικὰ κορακίστικα, φαρμακικὰ ρισμένα μετὰ ὀχρὸ μαζὶ μετὰ τὰ σκουπίδια τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς κοινοτοπίας τοῦ σαλονιοῦ, καὶ βρίζουμε ὅσο παίρνει, βρίζουμε σὰν πολλοὶ μαζί ἀμαξάδες στὰ κάρρα. Ὅ,τι πράττειναι βρώμικο, ὀφείλει νὰναί διασκεδαστικόν, καὶ τῆς πιώτερες φορές εἶναι τὸ ἀντίθετον. Εἶναι πεντέξη φαιδρολόγοι συγγραφεῖδες, ποῦ δὲν ἔχουνε πιά ἀνάγκη ἀπὸ ἐγκώμια, καὶ ποῦ μοῦ κάνουν ἐμένα πάντα τὴν ἐντύπωσιν πῶς κουβαλοῦνε τὸ διάβολο στὸν οἰκογενειακὸν τοῦ τὸν τάφο. Πετυχαίνουνε καλεπορία, γιατί ποτὲ δὲν ξεσκαλίζει κανεὶς τῆς ἰδέας τῶν ἀλλωνῶν διότι νάνακαλύψῃ καὶ μιὰ ποῦ νὰ τοῦρχεται καλὴ, πρέπει ὅμως νὰ χῆς δειπνήσῃ πολὺ καλὰ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ γελάσῃ μετὰ τὴν καρδιά σου μπροστὰ σὲ κάποιες σαχλαμάρες. Οἱ φαιδρολόγοι συγγραφεῖδες τῆς μόδας χρειάζονται, θαρρῶ, γιὰ συνενόχους τὰ κρασιὰ καὶ τὰ σπέρτα, γιὰ νὰ ξεκουμπωθοῦν οἱ γαστέρες. Δὲ φταῖνε ὥς τόσο αὐτοὶ οἱ φαιδρολόγοι, φταῖνε τὸ hu-*

μουρ της Ἀγγλίας πού μᾶς πάει τόσο ἄσκημα ὅσο κ' οἱ μόδες της Ἰδίας χώρας. Δὲν ἔχουμε δόντια τόσο μακριὰ ὅπως οἱ κάτοικοι της καταχνιάς τοῦ Τάμεση, καὶ γιὰ νὰ τὰ δείχνουμε μᾶς χρειάζεται ἰσως νὰ μασσοῦμε οὐσίες πρὸ ἀλαφρῆς πρὸς τὸ αἰματοκυλισμένον ροσμπήρ πού εἶναι στίς φάρσες τους.»

Τὸ συμπέρασμα εἶναι πῶς τὸ γαλλικὸ «πνεῦμα» δὲν εἶναι οὔτε γαλλικόν, καὶ ὅλοι δὲ τὸ ξέρουμε πῶς οἱ πεντέξη Ἰάλλοι φαιδρολόγοι της μόδας τροφοδοτοῦνε χρόνια τώρα καὶ τὸ θέατρο πού θέλει νὰ λέγεται ἑλληνικόν.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. —Νόστιμὰ ἀλατίζει ἡ «Ἀκρόπολη» (2 τοῦ Σεπτέμβρη), τὸ κείμενον τοῦ Βασιλικοῦ Λόγου στὴ Βουλῇ :

«Τὶ μακαρονάδα πάλιν ἦτον αὐτὸς ὁ Βασ. λόγος τοῦ κ. Δραγούμη ! Σὲν τὲς ἰταλικῆς μακαρονάδες πού παραγγέλλουν οἱ Ἰταλοὶ μὲ τὸν πῆχυν. Καὶ ἔπειτα ἀποροῦν πῶς ὁ Δραγούμης ἐγέννησε τὸν φανατικώτερον δημοτικιστὴν, τὸν «Ἰδαν».

Καὶ στὸ φύλλο της 6, ἡ «Ἀκρόπολη» πάλι, περιγράφοντας τὸ ἀγροκήπιον της Γεωργικῆς Ἑταιρίας, στὸ Χαλάνδρι :

«Ἀλλὰ τί λέξεις πού ἔχουν δώσει στὲς μνηχανές. Νομίζεις ὅτι τὲς ἔχει βαφτίσει ὁ Μιστριώτης. Ὅριστε : διαλογεῖς ἢ σιτοκαθαριστήριον, μελιτοεξαγωγεῖς, ἐλαιοδιυλιστήριον, δύνων, ἄροτρα κτλ. κτλ. Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ διαδοθοῦν γεωργικὰ ἐργαλεῖα στὸν ἀπλὸ γεωργικὸ κόσμον μὲ τέτοιες ξερασιμῆς ὀνομασίες ; Καὶ φαντασθῆτε τὸν Γιάννη Πιτσιλαδᾶ νὰ λέγῃ στὸν Γιώργη τὸν Καρατσουλή : «Μοῦ δανεῖξεις, σὲ παρακαλῶ, τὸν μελιτοεξαγωγέα σου ἢ τὸ ἐλαιοδιυλιστήριόν σου ;—Πίφ.»

Σὲ μιὰ τοῦ βιβλιοκρισίας ὁ κ. Κίμων Μεγαλιδῆς μᾶς λέει («Παναθήναια», Αὐγ. 1910) : «Θὰ ἔγραφα δύο λέξεις διὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἄλλ' εἶναι χαμένος κόπος. Μὰ τὸν Θεόν, τέτοιοι καθαρευουσιάνοι ἢμποροῦν νὰ πηγαίνουν πλάϊ-πλάϊ μὲ τὸν Ψυχάρην.» Πολὺ σωστά ! τὰ «Παναθήναια», καθὼς τὸ ξέρετε, πᾶνε λίγο πρκαπίσω ἀπὸ τὸ Μιστριώτη καὶ πλάϊ-πλάϊ μὲ τὸν κ. Γρ. Ξενοπούλου πού γράφοντας γιὰ τὸν κ. Μιλτ. Ἰωσήφ («Ἑλλάς», 12 Σεπτ.) μᾶς βεβαιώνει πῶς «ἡ γλῶσσά του εἶναι πολὺ παραπάνω καθαρῆς ἀπὸ τὴν συνήθως ὀμιλουμένην εἰς τὰ σαλόνια» [τὰ θεατρικὰ δηλαδὴ τοῦ κ. Ξενοπούλου καὶ τὰ γλωσσικὰ τοῦ κ. Γ. Χατζηδάκη].

Καὶ γιὰ νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ κωμωδία ἡ ἀντίθεση πού φέρνει τὰ γέλοια, ἡ «Ἑστία»,

ἐνῷ στὸ φύλλο της 10 Σεπτ. μιλάει : «περὶ διΕσκ-λευμένης ἐν τῷ Ναυτικῷ πειθαρχίας» καὶ τυπώνει χρονολόγημα της Δῶας Ξανθόπτης Ι. Καλοστύπη, μὲ μακαρόνια σὰν τὸ «ἡ εὐδία ἐξοφώθη, αἱ πνοαὶ διεσδύουσιν ἐν ἡμοί, τοῦ αἰγλῆεντος θέρους, της αἰγλήσεως νεότητος, πτήσεις χρυσολίδων, θνήσκει ἡ φύσις ἐν πλήρει ὑπαίθρῳ...μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φυσικῶν αὐτῆς καθηκόντων» κτλ., βγαίνει στὸ φύλλο της 12 καὶ γράφει :

«Δύο ἀπόπειραι εἰς τὸ ἀστυνομικὸν δελτίον. Ἡ μία ἀπόπειρα αὐτοκτονίας ἀποτυχοῦσα. Ἡ ἄλλη ἀπόπειρα καθαρευούσης ἐπιτυχοῦσα. Τὸ δελτίον λέγει σοβαρώτατα, ὅτι ἡ ἀποπειραθεῖσα αὐτοκτονίαν μετεχειρίσθη «τὴν περιχειρίδα τοῦ περικορμίου της». Κρῖμα εἰς τὸ ἐνδιαφέρον σας, κύριε Ζυμβρακάκη, ὑπὲρ της δημοσίας ἡθικῆς !»

Κι αὐτὰ ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» της 8 Σεπτ.

«Ἡ Ἀχιλλεὺς πτέρνα τοῦ κ. Ν. Δημητράκου-πούλου . . ἡ γλῶσσά του : Ὑπερκαθαρεύουσα, ὑπερεπιστημονικὴ καὶ ὑπερμακροσμένη ἀπὸ τὴν σφύζουσαν ζωὴν. Πῶς ἓνας ἄνθρωπος ὅστις βράζει ἀπὸ μέσα του μεταχειρίζεται ἓνα ὄργανον τόση ξεψυχοσμένον, αὐτὸ εἶνε τὸ παράδοξον. Μία τοιαύτη γλῶσσα ἐμποδίζει τὴν συνάφειαν μὲ τὴν ζωὴν, βουλώνει μίαν νέαν μεγάλην δύναμιν της νέας ρητορικῆς, τὸ χιῶμον τὴν εὐθυμίαν, προσδίδει ἓνα κολλάρισμα καὶ ἓνα σιδέρωμα μὴ συμβιβαζόμενον μὲ τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ἀνὰ τὰ νευρικὰ κέντρα. Ὁ κ. Ε. Βενιζέλος τὴν καθαρῆς μὲν καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ πλέον λυγισμένην, πλέον πρόσγειον, πλέον νεωτερίζουσιν.»

Καὶ παρακάτω :

«Παρακαλεῖται ὁ κ. Ζυμβρακάκης νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τί θὰ εἴπῃ ἡ λέξις **τροχασμός**, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἡ τελευταία ἀστυνομικὴ διάταξις περὶ ἀμαξῶν καὶ κάρρων. Ἐρωτήσαμεν ὅσους ἀμαξάδες εὐρήκαμε, ἀλλὰ ἔν καὶ εἶνε οἱ ἀμέτῳς ἐνδιαφερόμενοι, δὲν ἤξεραν νὰ μᾶς τὸ εἰποῦν. Ἐάν τυχόν καὶ ὁ κ. Διευθυντῆς της Ἀστυνομίας δὲν εἴμπορεῖ νὰ μᾶς διαφωτίσῃ, ἂς παρακαλέσῃ τὸν γραμματέα τοῦ κ. Μιστριώτη νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὴν λέξιν καὶ τὸ πρᾶγμα. Διότι— ἐλησμονήσαμεν νὰ σᾶς εἰποῦμεν — ἀπὸ πινος ὁ σεδακτὸς καθηγητῆς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀνέλαβε καὶ τὰ καθήκοντα γραμματέως της Ἀστυνομίας, εἰδικῶς δὲ τὸ τμήμα της καθαριότητος. . . της γλώσσης».

«ΚΑΘΟΪ στραβὰ καὶ κρίνε ἴσια»—λέει κ' ἡ παροιμία. Ἔτσι καὶ ὁ κ. Ἀθανάσιος Χ. Μπούτουρας, «Δ. Φ., συντάκτης ἐν τῷ Νεοελληνικῷ Λεξικῷ», εἶναι στραβὰ καθισμένος στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, γιὰτὶ πιστεύει πῶς γλῶσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ